

Irodalmi estek a klubban

Két rangos irodalmi eseményt ért a JATE-klub programja, és nem túlzás kijelenteni: más-kor fél év irodalmi élményét is jelenthetnének ezek a rendezvények. Mindezt egy héten belül tervezték lebonyolítani, olyan vendégek részvételével, mint Nagy László, Rákos Sándor, Tornai József költők, Nagy Attila és Cs. Németh Lajos előadóművészek, valamint Veres Pál festőművész. Mindkét est házigazda-kritikusául Ilia Mihályt hirdették a plakátok. Közmondásunk szerint, aki sokat akar

hettük a Versben bújosból. Ha a személyes találkozás várt örömeit nem is tudta pótolni, Cs. Németh estje után sejtethetjük, milyen lett volna, ha...

Milyen kényelmes lenne most a Tornai-est iránti mérsékelt érdeklődést ennek a műsornak a nyakába varrni. Mert annak elenére, hogy két költő, Rákos és Tornai voltak a klub vendégei, hogy az egyik legjobb színészünk és előadóművésznünk, Nagy Attila is fellépett, igen kevesen voltunk.

Az est előtt Rákos Sándor

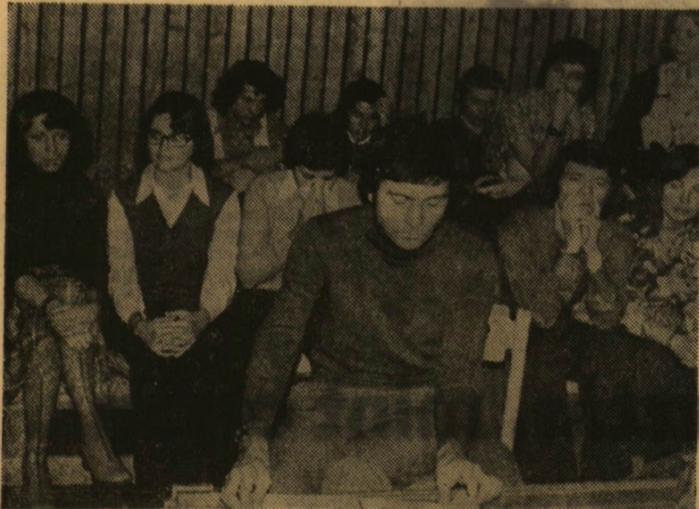
lönleges anyagok nyernek különböző formákat keze alatt, valami ősi ritmus rendezi az ő misztikus drámaisággal ható világát; bálványai komor fájdalomnak, nehéz-színűnek.

Ilia Mihály bevezető előadás helyett inkább a költővel való beszélgetést választotta, s a nem túl nagyszámú közönség így sem járt rosszul. Kérdései lehetőséget adtak Tornainak, hogy élelenc legfontosabb, az olvasó számára feltehetően legérdekesebb és legnehezebben hozzáférhető szakaszaira visszaemlékezék, s a költő élt is ezzel. A beszélgetés valóban beszélgetés volt, a kemény és lényegre tapintó, mindig Tornai József valahol már leírt kijelentéseire alapuló kérdések egyrészt megóvták az elkalandozóktól, másrészt gondolati és hangulati ritmust adtak a közel egyórás prózai bemutatkozásnak.

A költő megragadó nyíltsággal és őszinteséggel beszélt magáról, indulásáról, pályatársairól. Többször elidőzött Veres Péter alakjánál, s ez érezhetően több volt részéről, mint az idősebb pályatárs emlékének a tisztelete. Szép pillanatok voltak, mikor a fiatalabb generációról beszélt elismerő-szeretettel, vagy a magyar irodalmi élet mozdulat-mentességéről, javító-dühvel. Versei Nagy Attila előadásában hangzottak el. Nagy Attila talán harmatgyenge verseket is a színpadra tudna lopni, olyan tehetségű és erejű művész. Most semmi ilyenre nem volt szükség, jó verseket mondhatott, melyek illettek is alkatahoz.

A klub vezetőit mindenképpen megilleti a dicséret. Nem rajtuk múlott, hogy az általuk elképzelt két nagyszerű program végül — így együtt — csak fél-siker volt.

— Zalán —

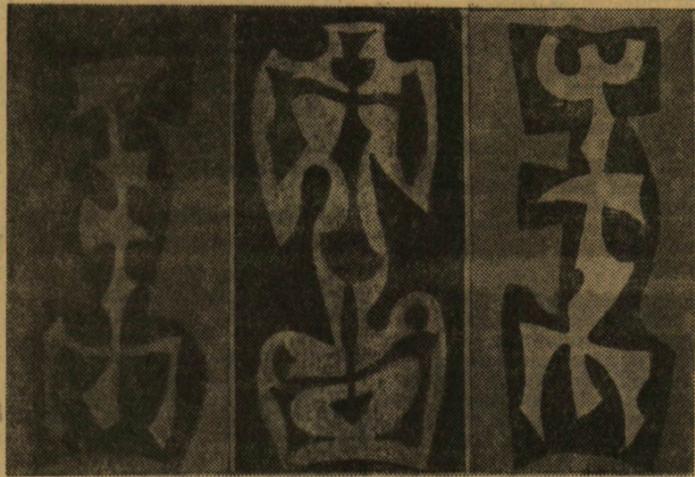
Nagy Attila „megidézől”

markolni, keveset fog. Most is tanúi lehettünk, hogyan fordul visszajára a legjobb szándék.

Mi, akik még a nagyterembe lépésünk előtt megtudtuk, hogy Nagy László betegsége miatt nem jöhet el közénk, nagyon szomorúak lettünk. Ez a szomorúság ijedelembe fordult át, mikor Ilia Mihály — jóllehet számára jogos és számunkra teljesen érthető és elfogadható indokok miatt — nem vállalta a feladást. Az ő érvelését — előadó-estén költő nélkül mit kezdjen a kritikus — elfogadtuk mottóul, amikor beültünk a minden négyzetméterén három nézővel telezsúfolt terembe. Az előadó — aki megnőtt felelőssége tudatában fel-alá járkált a hirtelen összeszűkült irodában, végül ennyit mondott: „Itt lesz Nagy László.”

Jól megkomponált, a költő által tetszéssel jóváhagyott összeállítás adott elő Cs. Németh Lajos. A Vértanú arabs kanca elhangzása közben lehetett érezni igazán Nagy László „megérkezését”, míg „a félbe pajsz nélkül kilépett”, fiatalságon, szerelmen átvágott, örökös-hittel küzdő embernek a hangját is hallani vél-

próza-versnek beillő megnyitója adta át Veres Pál festőművész kiállítását az érdeklődőknek. Hallgatásra parancsoló képek elé állít bennünket a festő, alkotásait mélyen belül kell és lehet csak megérezni, hogy azután — a felismerés hirtelen örömeivel — meg is értjük azokat. Kü-

Veres Pál: Mitológia

Nevető lexikon

Acháj: Ókori görög hentes mőcsingja.

Aerogram: Ökölvívó súlycsoport a görög olimpiákon. A mai légsúlynak felel meg.

Akkád: Mezopotámiai fürdő-eszköz.

Aktus: Pornográf képek leontése fekete tintával.

Antikvár: Ősi erődítmény.

A priori: Magas egyházi rang a középkorban. Pápák törvénytelen gyermekei kapták születésük után.

Árkus: Erélyes csendre intés árvízvédelmi szolgálatban.

Bacillusgazda: Ejjeliőr a Biológiai Kutató Intézetben.

Berber: Dadogó Észak-afrikai népcsoport.

Cella: Kisméretű gordonka zenekedvelő börtönőrök részére.

Civillista: Hadkötelesek lajstroma.

Diéta: Országgyűlési étrend.

Drogista: Kábítószerrel élő letszerezet-tulajdonos.

Fináncoligarchia: Gazdag pénzügyőrök szövetsége.

Földlőr: Népművészet fertőtlenítése.

Frizőr: Antik görög épületekre felügyelő borbély.

Gerilla: Nagytestű, a törzsfeloldásban visszamaradt emberszabású fegyveres felkelő.

Gimnasztika: Szovjet kisiskolások tornaruhája.

Hurrikán: Háremet tartó tatár előkelőség.

Integrál: Feddhetetlen jellemű, lovagias férfiak összessége.

Jóga: Ősi indiai jogtudomány. A jogtudósok (jógik) a pragmatikusok helyett önmagukat csavarták ki.

Kamerád: Filmfelvevő gépezet (német).

Kannibál: Férfiak táncos mulatsága.

Káplán: Tizedesnek megfelelő rendfokozat a Vatikán díszőrségében.

Lasszó: Cowboycsörte.

Menüett: Étkezéssel egybekötött francia eredetű táncos mulatság.

Nábob: Dúsgazdag mágánások népszerű téli sportja.

Nullszéria: Focicsapat sorozatos gólnélküli mérkőzéseredménye.

Olimpia: Nagyszabású ivóverseny az ókori Görögországban.

Páternosztér: Elkeseredett fohász megakadt liftben.

Pischnultura: Illemhely luxus-szállodákban.

Playboy: Játékos természetű kisiskolás. (angol)

Provokál: Énekegyüttes felbomlását kierköző.

Rádiátor: Melegsívű cirkuszi rabszolga az ókori Rómában.

Resti: Fogadó lusta vendégek részére.

Reverenda: Paplakhoz épített, rendszerint üvegfalú, fedett előhelység.

Szamovár: Teaházba átépített orosz cári kastély.

FIGARÓ HÁZASSÁGA

Beaumarchais történelmi jelentőségű vígjátékát felhasználva, Mozart 1786-ban írta a Figaró házassága című operáját. A mű vígjátéki eszközökkel bírálja a XVIII. század társadalmát. A gróf, grófné, Figaro és Susanna szerelmi párharca a társadalmi feltörekvő rétegeinek igazát példázza.

A Szegedi Nemzeti Színház társulata szívvel-lélekkel igyekezett azon, hogy a közönség cinkosa legyen Figaro, Susanna és a grófné cselszövéseinek. Az igyekezet sikerrel járt. A félhomályban mosolyra húzódo ajkak, s a helyenként felhangzó halk nevetés bizonyította, hogy a publikum, „mulat”, a gróf csapdába esésén, és azon, hogy végül is neki kell bocsánatért esedeznie.

A bemutatott előadás várokozással tekinthetünk. Egyrészt a zenekedvelő közönségnek régien volt része Szegeden Mozart-élményben, másrészt bizonyos személyi változások arra engedtek következtetni, hogy e várokozás nem alaptalan.

Pál Tamás, aki az idei évadtól a Szegedi Nemzeti Színház zeneigazgatója és karmestere, mutatkozott be ezzel az operával. Mozart zene-világa közel áll hozzá, s ennek kitűnő ismerője, ez érződött a darab egészén. Irányításával a szimfonikus zenekar odaadással közvetítette az operaszerző megragadó közvetlenségű zenéjét, dallamformálásának sokoldalúságát. Mozart rokokó könnyedségű dal-

laimait kidolgozottan tolmácsolta a zenekar. Énekesvezetése és a zenekar munkájának dirigálása kiemelkedő zenei produkciót eredményezett. Az énekesek az egész mű alatt (rövidebb időszakoktól eltekintve) tehetségük legjavát nyújtották. Játsozták, komédiázták, éltek a színpadon. A közönség nemcsak a magas énekkultúrával előadott áriákban gyönyörködhetett, hanem időközönként a jó színészi játékban is. A vígjátéki zürzavarban, bonyodalmakban otthonosan mozgogtak az előadók, igaz, bizonyos esetekben a különböző levelek leesése még fokozta a megoldandó problémákat).

Susanna, illetve Figaro szerepében Beráál Valéria és Vághelyi Gábor emlékeztetést estét nyújtottak. Éltek a szerepük adta lehetőségekkel, így kiemelkedő élményben részesítették a közönséget. A többi szereplő jó és szép szövegmondása mellett is kitűnt Vághelyi Gáboré.

Karikó Teréz csodálatos hangja teljes szépségében ragyogott ezen az estén is. A grófné szerepének életre keltésével módja nyílt arra, hogy a „grófné méltóság” mellett kifejezze a hozzá hűtlen férje iránt érzett szerelmét is. Méltó partnere volt Gyimesi Kálmán, akinek színészi játéka elhitette velünk, hogy a gróf se nem lát, se nem hall a feltételezésétől.

Vámosy Éva már az első hangokkal meghódította a közönséget. A kis Cherubin-kapitánya telítve volt bájjal, s mo-

solyra készítő kamaszlángolás-sal. Szép énekhangját és kitűnő előadását a közönség szívesen jutalmazta vastapssal.

Kiemelkedett még Sinkó György Bartoló, s Gregor József a kertész szerepében. Talán a Marcellinát megformáló Turján Vilma, és az énekesmestert alakító Réti Csaba halványabb volt, mint partnerei.

Horváth Zoltán rendező pergő ritmust diktált a komédiázáshoz, mind a három felvonáson át. Vágóölygyi Ilona jelmezei színesek, vidámak. A díszlet Sándor Lajos munkája, jól érzékelte a rokokó pompa túlzott gazdagságát. Az egyenletesen magas színvonalú előadástól a tánckar elégtelen teljesítménye volt az, ami nagyon elütött.

Az előadók jó munkája mellett váltotta ki a közönség elismerését, a felvonások és az előadás végén, hosszú percekig zúgott a taps.

PONTY KRISZTINA

Baka István: Magdolna-zápor

Vézna kötetet — alig, hogy sőhajtásny — hordozok magamnál napok óta. A verseskötöny egy költő eddigi életművét tartalmazza, hat év termését, harmincöt verset. Csúnya borítót készítettek hozzá, nyugodtan megmosolyoghatjuk a dagályosan semmitmondó, a szerzői utószó melletti „hivatalos értékelést” is. Verseit — a könyvben megjelent összes verset — már olvashattuk a Tiszatájban, a Szegedi Egyetemen és a Kortársban, ahol rendszeresen közöl (mint azt maga is írja) 69, illetve 72 óta. Nehéz lenne meghatározni nemzedéki hovatartozását. Verseinek tematikája és emberi tartása a Kilencek legjobbjaival rokonítana, élményvilága, látásmódja azonban más, elkülöníti. Kora leginkább ahhoz a ma tulajdonképpen együtt már nem létező generációhoz sorolja, akik közül Pass költészetét ismerhetjük (Passnak szól egyetlen ajánlott verse).

A szűkszavú emberek mondandója sohasem kevesebb, mint a mindig fecsegőké. Valahányszor megszólalnak, magukban kiértékelt, minden zavaró fölöslegtől megtisztított mondanivalójuk van. Baka Istvánról olvashattuk, hogy volt év, mikor három verset írt. (Ha ezt a három időben arányosan írta volna meg, minden versre százhusz napot számolhatnánk — s egy így, csak időtartamot tekintve is elgondolkoztató.)

Az irodalomban — ez régi törvény — állandóan jelen kell lenni annak, aki közönségre igényt tart. Ha a költő, aki ennek nyilván tudatában van, mégis vállalja a kevés verset, egyben biztosítékot is ad nekünk arról, hogy számára a költészet nem üzlet, hogy nem keresi a gyávák és a sunyik jutalmát: az olcsó sikert és az üres boldogságot.

Négy ciklusa tagolódik a verseskötöny, melyek közül — érezhetően — az első tartalmazza a korai verseket. Ezt nem a benne található versek színvonalán vehetjük észre (hiszen Az udvar fája ciklus is tartalmazza Baka István költészetének jellemzőit és erőnyit — igaz, többnyire mint a későbbi nagy versek előhírnökei jelennek meg), hanem döntően azon, hogy kívül reked a másik három együtvé tartozó ciklus problémakörén. Bizonyítja

ezt, hogy az Oly bizonytalanná, a Kutya és a Végigver rajtad, tehát az inkább idesorolható három vers nem épült szervesen a Legenda, hát lehullasz, ciklusba. A Temesvár, Dózsa tábora után kezdődik egy nagy vonulat, a történelmiség és az egyéni létezésért szorongó, a becsület szövetségeseit kereső ember, költő egymástól elválaszthatatlan motívuma. Innen kezdve válik a hitt holnap eljövetele kérdéssé, innen fordul a történelmi élmény sorsvállalásba.

„Hol arcomat megmerítettem, virradatkor, bedőlt a kút, Tükörképem most lenn, a földben Siratja az elhamvadt falu.”

(1514)
Nehéz belső emberi megpróbáltatások formálják Baka líráját. Atéli Vörösmarty — a nemzet — örületét, így magának teszi fel a vádló kérdéseket: Ki tette le a fegyvert / Világosná? / A versek? / A verseim? / Ki üzött / e vadonba, ahol / minden levélrés / egy áruló szeme? / (Vörösmarty 1850.)

Erzi és szenvedni a reménytelenségét (de kerül és elvet mindenféle divatos, ide kapcsolható pózt):

„Mint félig béna nyelv, sajogva forgunk az éj szájüregében, még motyogunk kemény

[fogakba] [reményen]” (Prédikátórének)

A Bolgárok című versben a kislepek sorsa foglalkoztatja, melynek folytatása a kötetbe már fel nem vehetett — Szekelyek. Örömmel láttuk volna együtt a kettőt. A kötet utolsó ciklusának — de talán magának a könyvnek is — két legszebb verse a Szakad Magdolna-zápor és a Gyöntató fehérség. Ez a két vers szinte összegzi a szerző mesterségbeli tudását, képrendszerét, s megrendítő szépséggel szól egy olyan emberről, aki feloldozást keres, súlyos emberiségéhez társat, segítséget.

„De hát miféle havasok közö öröktetesz engemet, Uram?”

(Vázlat a vén cigányhoz)
Míg erre a kérdésre egy kötetnyi verssel keresi a választ Baka István, olyan élményekhez juttatja olvasót, melyeket ritkán kapni a mai versenykönyvkiadásunkban.

ZALÁN TIBOR